

Professori Jukka Seppälä patistaa tutkijoita: "Keksikää ja hakekaa keksinnöille patentteja"

Tieteellisen työn tuloksia voi patentoida siinä missä muitakin keksintöjä. Tutkimuksen julkistamisen ja keksintöjen suojaamisen tavoite voivat olla ristiriidassa, mutta ratkaisu on yleensä löydettävissä.

Marja Saarikko

Yliopistojen ja korkeakoulujen tutkijat ovat monesti tilanteessa, jossa heidän pitää päättää, julkaisevatko he tutkimuksensa tuloksen tieteellisessä artikkelissa, patentoivatko he sen, vai riittääkö tuloksen salassa pitäminen.

Aalto-yliopiston kemian tekniikan korkeakoulun professorin **Jukka Seppälän** mukaan patentointi on tärkeää myös akateemisessa maailmassa. Patentti antaa tutkimustulokselle kielto-oikeuden, jolloin muut eivät voi sitä hyödyntää kaupallisessa tarkoituksessa.

Patentointi liittyy hänen mukaansa myös yliopistojen kolmanteen ydintehtävään, yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen.

"Yliopistojen keksintölaki taas velvoittaa tutkijoita siirtämään projektien puitteissa syntyneet keksinnöt yliopistolle, joka voi harkita, mikä on paras tapa lähteä viemään niitä eteenpäin", Seppälä sanoo.

"Patentointi liittyy yliopistojen yhteen ydintehtävään eli yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen."

Valintaa patentoinnin ja julkaisemisen välillä on kuitenkin punnittava. Tieteelliset julkaisut ovat yliopistoille olennaisia, sillä niiden tulosta mitataan juuri julkaisujen määrällä ja laadulla.

"Jos keksinnölle on tarvetta saada

suoja, niin yleensä ensin tehdään patenttihakemus ja julkaistaan tulokset vasta sitten", Seppälä kuvaa nykykäytäntöä.

Jos patentointi tapahtuu ensin, patenttihakemus ja sen myötä keksintö tulee joka tapauksessa julkiseksi 18 kuukauden kuluttua siitä.

Tavoitteissa voi olla ristiriitaa

Myös salassapitosopimukset ovat yliopistomaailman arkea. Niiden avulla turvataan tiedon pysyminen yhteisön sisällä. Tutkija törmää sopimuksiin esimerkiksi Tekes-hankkeissa, joissa on mukana myös yritysosapuolia.

"Yritykset ovat yleensä sopimuksista hyvin tarkkoja. Usein ne halusivat salata jopa opiskelijoiden opinnäytetyöt, mutta lain mukaan niiden on oltava julkisia."

Tämän päivän korkeakoulut pyrkivät edistämään innovaatioitaan aktiivisesti ja laaja-alaisesti. Monialaisten yliopistojen on Seppälän mukaan kuitenkin haastavaa viedä eteenpäin eri alojen keksintöjä.

Yliopistomaailmalle tyypillinen julkistamisen tavoite voi myös joskus olla ristiriidassa keksintöjen suojaamisen kanssa. Etenkään nuori tutkija ei aina muista, että jo konferenssiesitys voi muodostaa esteen keksinnön

uutuudelle.

Mikäli keksintö on julkistettu ennen aikojaan, sen patentointi hankaloituu olennaisesti, sillä keksintö ei julkistuksen jälkeen ole enää uusi. Viimeistään silloin hätiin on kutsuttava patenttiasiamies.

"Jo julkiseksi tullut keksintö on monessa maassa vielä patentoitavissa niin kutsuttujen maakohtaisten armonaikasäännösten eli *grace periodin* nojalla", kertoo Patenttitoimisto Seppo Laineen eurooppapatenttiasiamies, diplomi-insinööri **Jouni Smolander**.

Euroopassa käytäntöä noudatetaan kuitenkin hyvin rajoitetusti, mikäli ei voida osoittaa ilmeistä väärinkäytöstä hakijaa kohtaan.

"Patentti- tai hyödyllisyysmallihakemus on jätettävä yleensä kuuden kuukauden sisällä keksinnön julkistumisesta. Mitä on tehtävissä, riippuu siitä, mitä kautta ja miten keksintö on tullut julkiseksi."

Tällaisessa tilanteessa on hyvä arvioida esimerkiksi sitä, onko keksintö kokonaisuudessaan julkistettu, kuinka keksintö on ollut yleisön saatavilla, ja onko siinä lisäpiirteitä, jotka kannattaisi vielä suojata.

"Vaikka keksinnön sisältävä laite on ollut esillä messuilla, siinä voi olla patentoitavissa olevia toiminnallisuuksia, jotka eivät olleet näkyvillä ja siten eivät tulleet julkiseksi", Smolander antaa esimerkin.

Kaupallistamisen pullonkaula

Aalto-yliopistossa patentointitoiminta on haasteista huolimatta vilkasta. Yliopistossa tehdään vuosittain noin 150 keksintöilmoitusta, 30 oikeuksien siirtoa yrityksille ja 30 patenttihakemusta.

Myös Jukka Seppälä on sekä ahkera julkaisija että ahkera patentoija. Hänellä on satoja tieteellisiä julkaisuja, ja hän on yhtenä keksijänä kymmenissä patenttiperheissä.

Seppälä on itse törmännyt patentointiin liittyviin ongelmiin vain harvoin, mutta mahdolliset ristiriitatilanteet olisi hänen mielestään silti

hyvä käydä läpi etukäteen.

Jouni Smolanderin mukaan patenttitoimistot kartoittavat ongelmatilanteita IPR-strategian laatimisen yhteydessä.

”Silloin voidaan arvioida esimerkiksi sitä, mitä hyötyä tai haittaa aiheutuu, jos tutkimuksen tulos tarjotaan vapaasti muiden käytettäväksi”, Smolander kertoo.

”Yksi hyvä tapa on miettiä asia käänteisesti. Olisiko meille ongelmallista, mikäli kilpailija patenttoisi saman keksinnön?”

”Jos ilmapiiri ja insentiivit eivät ole kohdallaan, tutkijaa ei keksitytä.”

Innovaatioiden eteenpäin vieminen vaatii pitkäjänteisyyttä ja paljon työtä. Jukka Seppälä muistuttaa korkeakouluja yleisesti hiertävän asian vaikutuksista myös innovointiin. Jos tutkimusta ei rahoiteta pitkäjänteisesti, ei synny keksintöjäkään.

Silloinkaan, kun uusi keksintö näkee päivänvalon, sen matka markkinoille ei ole automaatio. Monen lupaavan keksinnön tie on päätynyt siihen, ettei sille löydy kaupallistajaa.

Yliopistojen resurssit eivät tahdo riittää yhteydenottoihin kaikkiin potentiaalsiin tahoihin ympäri maailmaa. Kaupallistamiseen tähtäviä kontakteja otetaan ehkä korkeintaan muutamia kymmeniä. Elleivät ne johda mihinkään, lopputulos on, että keksintö jää paperille.

”Joitakin keksintöjä on viety eteenpäin 5–10 vuotta, kunnes työ on resurssien puutteessa lopetettu”, Seppälä kuvailee.

Resurssien puute aiheuttaa myös sen, että yliopistot lähtevät vain harvoin puolustamaan omia patentejaan, mikäli joku niitä loukkaa.

Olosuhteet pantava kuntoon

Tärkein kysymys on Jukka Seppälän mukaan kuitenkin sen pohtiminen, kuinka tutkijat saataisiin keksimään ja hakemaan enemmän patenteja.

”Yhteiskunta tarvitsee radikaaleja

Anni Hanén

”Ei riitä, että tutkijalla on huikkeitä julkaisuja. Innovaatioiden pitää olla myös yhteiskunnan hyödynnettävissä”, polymeeriteknologian professori Jukka Seppälä tähdentää.

uusja innovaatioita. Ei riitä, että on huikkeitä julkaisuja, vaan innovaatioiden on oltava myös hyödynnettävissä”, professori tähdentää.

Tieteentekijöiden patentointiin on siis parantamisen varaa. Tutkijoiden tekemät keksinnöt voivat päätyä joko yliopistolle, projektissa mukana oleville yrityksille, startupille tai keksijöille itselleen, mutta liian moni jää pöytälaatikkoon.

Seppälän kokemuksen mukaan keksimisintoa nostaa palkitseminen,

mutta myös tutkijoiden työskentelyolosuhteisiin pitäisi kiinnittää huomiota.

”Mikäli ilmapiiri ja insentiivit eivät ole kohdallaan, silloin ei keksitytä, sillä keksiminen on myös luova prosessi”, hän sanoo.

”Patentti ei ole tieteellinen julkaisu, mutta se vaatii runsaasti muunlaista aktiivisuutta ja luovuutta.” □

Kirjoittaja on kemisti ja vapaa toimittaja.
marja.saarikko@gmail.com